

Klifur

Fréttablað Sjálfsbjargar, landssambands fatlaðra

Desember 2003, 14. árgangur 4. töl.

Hjálparhundar

fyrir hreyfihamlaða

Klifur

Fréttablað Sjálfsbjargar,
landssambands fatlaðra.

Ábyrgðarmaður:

Sigurður Einarsson.

Útgáfufund:

Pálína Snorradóttir
Árni Salomonsson
Birna Frímannsdóttir
Guðný Guðnadóttir
Jón Hlöðver Áskelsson
Örn Sigurðsson

Upplag:

5.500 eintök.

Skrifstofa Sjálfsbjargar, lsf.

Hátúni 12, 105 Reykjavík.

Sími:

552-9133

Myndsendir

562-3773

Tölvupóstur:

mottaka@sjalfsbjorg.is

Framkvæmdastjóri:

Sigurður Einarsson.

Fjármálafulltrúi:

Edda S. Hólmsteinsdóttir.

Ritari:

Steingerður Halldórsdóttir.

Upplýsinga- og félagsmálafulltr:

Björg Árnadóttir.

Hönnun og umbrot:

Kristrún M. Heiðberg.
heidberg@islandia.is

Prentvinnsla:

Prentmet ehf.

ISSN 1670-312X

Efnisyfirlit:

Forystugrein

- Svanur Ingvarsson skrifar

3-4

Alþjóðadagur fatlaðra

- viðurkenningar til fyrirtækja

5

Nemendur á Húsavík

- fóru um bæinn í hjólastól og með hækjur

6-8

Fjarkennsla ehf.

- gefur Sjálfsbjargarfélögum tölvudiska

9

Sjónarhóll

- viðtal við Sigmund Erni Rúnarsson

10-12

Sjálfsbjargardagar

- Vopnafjörður

13

Hjálparhundar fyrir hreyfihamlaða

- viðtal við Auði Björnsdóttur á Ísafirði

14-17

Garðshorn á Húsavík

- endurhæfingar- og útivistarsvæði

20-22

Bifreiðastyrkir hreyfihamlaðra

- Bergur Þorri Benjamínsson, skrifar

22-23

Jólamyndagáta

- vinningar í boði

27

Forystugrein

Lifandi jákvæð þátttaka fækkar hindrunum

Jólin eru að ganga í garð eftir nokkra daga, hátíð ljóss og friðar. Samskipti manna einkennast þá af vináttu. Jólakveðjur eru sendar vinum og ættingjum og þakkað fyrir ánæguleg samskipti á líðandi ári. Því finnst mér við hæfi á adventunni að varpa ljósi á jákvæðar og þægilegar vinnuaðferðir og hluti sem ég tel að geti bætt líðan og umhverfi fatlaðra.

Ég hef verið bundinn hjólastól í 14 ár og starfað með Sjálfsbjörg á Suðurlandi í um 12 ár. Þetta er ekki langur tími en samt hafa orðið miklar framfarir í aðgengismálum á félagssvæðinu á þessum tíma. Ekki ætla ég að þakka mér eða félaginu allar þær framfarir, en mig langar til að segja frá vinnuaðferðum og verkefnum sem hafa gengið vel. Auk þess ætla ég að fara nokkrum orðum um útvísvist og hreyfingu, sem mér finnst afar mikilvæg, en tel að vanti mikið upp á hjá fötludum.

Aðgengismál

Helstu verkefni Sjálfsbjargarfélaga um land allt er barátta fyrir bættum kjörum og aðgengi fyrir fatlaða. Að mínu viti er mun líklegra til árangurs að fá ráðamenn til að vinna með okkur en að berjast við þá. Þó hefur barátta örugglega oft verið eina færa leiðin í gegnum árin og er sjálfsagt enn. Á Alþjóðadegi fatlaðra, 3. des. ár hvert, er hefð fyrir því á landsvísi að veita fyrirtækjum og stofnunum viðurkenningar fyrir gott aðgengi. Á síðustu árum höfum við veitt 14 slíkar viðurkenningar á Suðurlandi, sem er miklu meira en annars staðar á landinu. Sú aðferð sem við höfum

Svanur Ingvarsson, formaður Sjálfsbjargar á Suðurlandi, skrifar forystugreinina að þessu sinni. Hann hefur verið í hjólastól í 14 ár og starfað með Sjálfsbjörg á Suðurlandi í um 12 ár. Hann segir miklar framfarir hafa orðið í aðgengismálum á félagssvæðinu á þessum tíma. Myndin er tekin í Haukadalsskógi en þar hafa verið gerðir skógarstígar sem aðgengilegir eru fötludum.

Að mínu viti er mun líklegra til árangurs að fá ráðamenn til að vinna með okkur en að berjast við þá. Þó hefur barátta örugglega oft verið eina færa leiðin í gegnum árin og er sjálfsagt enn.

beitt er að setja okkur í samband við fyrirtæki og bjóða þeim úttekt og í framhaldi af því viðurkenningu þar sem við á. Alltaf hefur okkur verið vel tekið og stundum hafa fyrirtækin þurft að bæta aðgengi til að standast

kröfur um viðurkenningu. Þetta hefur orðið til þess að bæta aðgengi í viðkomandi fyrirtækjum og það sem er jafnvel enn mikilvægara, þá hefur þetta vakið mikla og góða athygli sem ég er viss um að hefur orðið mörgum öðrum hvatning til að bæta aðgengi hjá sér. Maður finnur að almenningur gerir sér miklu betur grein fyrir því en áður að aðgengi þarf að vera gott.

Að vera sýnileg

Önnur aðferð finnst mér mjög mikilvæg og árangursrík, bæði til að stuðla að bættu aðgengi og ekki síður bættu heilsu og líðan fatlaðra. Það er einfaldlega að vera nógu sýnileg, taka þátt í því sem hugurinn stendur til og finna leiðir til að kom-

ast yfir hindranir eða ryðja þeim úr vegi. Það getur verið mjög einfalt (en alls ekki alltaf) að sneiða hjá óaðgengilegum matsölustöðum o.þ.h. og beina viðskiptum sínum þangað sem aðgengi er gott. Stórir sigrar hafa unnist síðustu ár í aðgengi að stofnunum og fyrirtækjum alls konar.

En hvað með útivistarsvæði, íþróttasvæði og náttúruperlur landsins? Varðandi slíka staði er yfirleitt ekki hægt að snúa sér annað. Því tel ég best að sækja slíka staði sem mest og sýna þannig fram á þörfina fyrir gott aðgengi. Ég hef reynslu af því að með því að sækja ákveðna staði t.d. sundlaugar, skíðasvæði og kajakaleigur hefur það orðið til þess að aðstaðan batnar. Ef rætt er við staðarhaldara eða eigendur á jákvæðum nótum er mjög líklegt að þeir geri sitt til að bæta aðgengi eða búnað.

Skógarstígurinn í Haukadall

Skógarvörðurinn á Suðurlandi, Hreinn Óskarsson, hafði frumkvæði að samvinnu Sjálfsbjargar á Suðurlandi og Skógræktarinnar að gerð aðgengilegra skógarstíga í Haukadallsskógi sem er rétt fyrir ofan Geysi. Þar er nú þegar kominn stígur sem er um 1 km að lengd. Breiður og góður stígur sem var valið staði í sem minnstum halla. Enn er þó unnið að því að gera stíginn enn betri, enda er þetta tilraun sem við vitum ekki til að hafi verið gerð áður hér á landi. Pokasjóður og Ferðamálaráð hafa styrkt þetta verkefni myndarlega. Þetta finnst mér frábært dæmi um viðhorfsbreytingu í samfélaginu. Stígurinn verður væntanlega opnaður með formleg-

Ég hef reynslu af því að með því að sækja ákveðna staði t.d. sundlaugar, skíðasvæði og kajakaleigur hefur það orðið til þess að aðstaðan batnar.

En ef nógu margir sýna áhuga á útivist, nýta það sem til er og finna leiðir til að bjarga sér gætu unnist fleiri sigrar í þessum efnunum á næstu árum. Viðhorfsbreytingin gæti kannski náð inn til Tryggingastofnunar sem þá færi að sjá hag í því að styrkja kaup á slíkum búnaði og þar með augljósan rétt fatlaðra til þátttöku í því sem hugurinn stendur til og er öllum til góðs.

um hætti næsta vor og þá boðað til skógardags.

Skíðamennska og kajakaróður

Við fyrstu sýn virðist útivist kannski ekki vera það sem fatlaðir ættu að leiða hugann að, hvað þá skíðamennska eða kajakaróður. En með réttum búnaði, t.d. rafskutlu, geta flestir stundað útivist einhvers konar. Sjálfur hef ég fundið hvernig maður fyllist orku við það að komast upp í fjöll á skíði síðla vetrar, eftir inniveru og bíltúra í margar vikur. Sem dæmi hefur mikið starf verið unnið hjá Íþróttasambandi fatlaðra til að auka möguleika fatlaðra til að stunda skíði. Í góðri samvinnu við Vetrariþróttamiðstöð Íslands á Akureyri er orðið til töluvert af búnaði í Hlíðarfjalli til skíðaiðkunar og einnig er til búnaður í Bláfjöllum. Boðið er uppá námskeið á hverjum vetri sem er góð leið til að byrja. Það væri óskandi að fleiri nýttu sér þennan möguleika sem hefur verið í þróun síðustu ár. Með skíðamennsku opnast sannarlega margir möguleikar til náttúruupplifunar og skemmtunar. Það er gott fyrir þá sem það geta, að ögra sér smávegis og auka þannig kraft og þor og fækka hindrunum. Það er

von mín að fatlaðir auki þátttöku sína í útivist og hreyfingu hvers konar og þar með þeirri aukningu sem á sér stað meðal almennings í hollum lífsháttum.

Tæki og búnaður

Tæki og búnaður til útivistar og eða íþróttaiðkunar er mjög dýr og því erfitt fyrir marga að verða sér úti um slíkt. En ef nógu margir sýna áhuga á útivist, nýta það sem til er og finna leiðir til að bjarga sér gætu unnist fleiri sigrar í þessum efnunum á næstu árum. Viðhorfsbreytingin gæti kannski náð inn til Tryggingastofnunar sem þá færi að sjá hag í því að styrkja kaup á slíkum búnaði og þar með augljósan rétt fatlaðra til þátttöku í því sem hugurinn stendur til og er öllum til góðs.

Um leið og ég hvet alla Sjálfsbjargarfélagi til að efla sjálfa sig á sál og líkama með því að stunda útivist og hreyfingu óska ég þeim og landsmönnum öllum gleðilegra jóla.

Tungumálaskóli á Írlandi

Sjálfsbjörg Isf. barst bréf á dögunum frá tungumálaskóla í borginni Cork á Írlandi þar sem boðið er upp á góða aðstöðu fyrir hreyfihamlaða. Boðið er upp á tveggja vikna námskeið, en einnig er hægt að vera lengur.

Borgin Cork er hafnarborg á suðurströnd Írlands.

Nánari upplýsingar er að fá á heimasíðu skólans: www.cila.ie Einnig er hægt að skrifa til:

Tom Quinlan
Managing Director
Cork International Language Academy
Fitzgerald House, Grand Parade,
Cork, Ireland
Sími: +353-214-251-765
Fax: +353-214-279-633.

Alþjóðadagur fatlaðra:

Fimm fyrirtæki hljóta viðurkenningar fyrir gott aðgengi

Sjálfsbjörg hélt upp á Alþjóðadag fatlaðra, 3. des. s.l. með því að veita viðurkenningar fyrir gott aðgengi. Fimm fyrirtæki hlutu viðurkenningar að þessu sinni. Þau eru: Borgarholtsskóli, Grand Hótel Reykjavík, Eirberg, Lágafellsskóli og Hótel Hellissandur. Athöfnin fór fram á Grand Hótel Reykjavík.

Sjálfsbjörg hefur haldið upp á Alþjóðadag fatlaðra frá árinu 1995 með því að vekja athygli á þeim fyrirtækjum og stofnunum sem hafa unnið að því að byggja aðgengileg mannvirki eða bæta aðgengi í eldri húsum.

Arnór Pétursson, formaður Sjálfsbjargar Isf. sagði við þetta tækifæri að það væri ánægjulegt að á meðal þeirra fyrirtækja og stofnana sem hlutu viðurkenningar að þessu sinni væri hótél og skóli. „Það er ekkert sem hjálpar fötluðum eins vel að komast áfram í lífinu en að geta sótt sér menntun. Ef menn hafa færnisskerðingu á einhvern máta þá er það einna helst í gegnum menntun sem þeir geta staðið betur að vígi í lífinu í framtíðinni. Þess vegna gleður það mig virkilega að hér hafi verið veittar viðurkenningar til skóla. Auk þess gerum við okkur grein fyrir því að við þurfum líka, þó við eigum við hreyfihömlun að stríða, að eiga frístundir. Þá eru það staðir eins og veitingahús og hótél sem koma til greina, þannig að mér finnst vel við hæfi að þessir tveir þættir sameinist hér í dag í þessum viðurkenningum. Við höfum verið mjög spör á það hjá Sjálfsbjörg að veita stofnunum og fyrirtækjum viðurkenningar, ekki nema við séum hundrað prósent viss

Fimm fyrirtæki hlutu viðurkenningar að þessu sinni. Þau eru: Borgarholtsskóli, Grand Hótel Reykjavík, Eirberg, Lágafellsskóli og Hótel Hellissandur. Athöfnin fór fram á Grand Hótel Reykjavík. Þórir Karl Jónasson, formaður Sjálfsbjargar á höfuðborgarsvæðinu (l.t.h.) afhenti viðurkenningarnar. Myndir/kmh.

Arnór Pétursson, formaður Sjálfsbjargar Isf., sagðist vonast til að viðurkenningarnar yrðu öðrum fyrirtækjum og stofnunum hvatning til að gera bragarbót á sínum málum.

um að viðkomandi staðir séu fullkomlega aðgengilegir. Við skulum gera okkur fyllilega grein fyrir því

að á hátíðisdögum tölum við um að á Íslandi sé eitt þjóðfélag, að allir séu jafnir. Ef við ætlum að nálgast það markmið okkar þá verðum við að gera þeim sem eru hreyfihamláðir kleift að komast ferða sinna hvar sem er og hvenær sem er. Þetta er mikilvægt verkefni til framtíðar og ég trúir því að viðurkenningarnar sem hafa verið veittar hér verði öðrum hvatning til að gera bragarbót, þannig að á næstu árum munu við sjá fleiri og fleiri fyrirtæki og stofnanir sem eru fullkomlega aðgengilegar.“

Þess má geta að á heimasíðu Sjálfsbjargar www.sjalfsbjorg.is er að finna upplýsingar um staði hér á landi sem aðgengilegir eru hreyfihömluðum.

Nemendur á Húsavík

*Krakkarnir ásamt Brynhildi
Bjarnadóttur og Arnfríði
Aðalsteinsdóttur.
Mynd/Skarpur/Húsavík.*

Fóru um bæinn í hjólastól og með hækjur

Nemendur í 5. bekk Borgarhólsskóla á Húsavík vöktu heldur betur athygli á dögnum er þeir fóru um bæinn á hjólastólum, með hækjur og með bundið fyrir augun. Tílefnið, jú þeir voru að kanna aðgengi fyrir fatlaða. Þetta gerðu þeir eftir að hafa fengið heimsókn frá Brynhildi Bjarnadóttur, sem er í stjórn Sjálfsbjargar á Húsavík, en hún heimsótti tvo skóla, 5. og 6. bekk Borgarhólsskóla á Húsavík og 5. 6. og 7. bekk Hafralækjarskóla í Aðaldal. Brynhildur spjallaði við nemendur og sýndi þeim m.a. myndband um fatlaða telpu sem fer allra sinna ferða í hjólastól. Heimsóknin var í tilefni af Sjálfsbjargarviku sem haldin var á Húsavík sl. vor í sambandi við Evrópuár fatlaðra.

skaplega erfitt, þannig að mér datt í hug að leyfa krökkunum sjálfum að prófa. Við fórum á spítalann og fengum lánaða hjólastóla og hækjur. Krakkarnir voru mjög spenntir og fannst gaman að prófa eitthvað öðruvísi. Það kom þeim mikið óvart að sjá hversu erfitt þetta er.“

Aðgengi víða slæmt

Að sögn Arnfríðar er aðgengið í bænum mjög misjafnt. „Við fórum í þessar helstu opinberu byggingar, t.d. sjúkrahúsið, bæjarskrifstofuna og lögreglustöðina. Á bæjarskrifstofunni og lögreglustöðinni eru sjálfopnanlegar hurðir en þar voru hins vegar þröskuldar sem ekki var viðlit að komast yfir. Það kom okkur líka mikið á óvart hvað hurðirnar voru fljótar að lokast aftur, það tók krakkana miklu lengri tíma að komast inn og út heldur en hurðin leyfði. Einnig vakti það mikla furðu að á

„Brynhildur tók fyrir einelti og fordóma í garð þeirra sem eru kannski ekki alveg eins og allir hinir. Krakkarnir höfðu mikinn áhuga á því sem hún hafði að segja og það urðu líflugar umræður í bekknum,“ segir Arnfríður Aðalsteinsdóttir, kennari í

Borgarhólsskóla. „Við tókum það síðan upp hjá okkur sjálfum hér í bekknum að prófa að fara um bæinn og kanna aðgengi á eigin spýtur. Ég hef verið að vinna svolítið með fötlum og hef lent í því að ferðast um bæinn með hjólastóla og það er af-

Einnig vakti það mikla furðu að á bæjarskrifstofunni er súla á bak við hurðina, þannig að hún opnast ekki nógu mikið til að hægt sé að fara þar inn í hjólastól.

bæjarskrifstofunni er súla á bak við hurðina, þannig að hún opnast ekki nógu mikið til að hægt sé að fara þar inn í hjólastól. Byggingin er gömul en það er búið að breyta henni m.a. með tilliti til fatlaðra. Það hefur hins vegar ekki verið betur gert en svo að manneskja í hjólastól festist í hurðargatinu. Hjá Sjóvá-Almennum er skábraut en hún er hins vegar allt of brött til að nýttast fólki í hjólastól. Og bókasafnið, þar er aðgengið sérstaklega slæmt og varla að krakkarnir kæmst þar á hækjum. Hér er um að ræða opinberar stofnanir þangað sem við eigum öll rétt á að sækja þjónustu.

Síðan er ýmislegt annað sem betur má fara. Við tókum t.d. eftir því að sumstaðar var búið að taka öðrum megin við götu úr gangstéttarbrúnum til að auðvelda aðgengi en það var ekki gert hinum megin. Við könnuðum líka aðgengið í skólan-

um okkar. Við erum í nýrri viðbyggingu á 2. hæð, en nemandi í hjólastól gæti ekki farið þar um. Hann kæmist t.d. ekki inn á klósettið.

Við ræddum síðan um ferðina okkar um bæinn og krakkarnir töluðu mikið um hvað þetta hefði verið erfitt, sérstaklega að fara um í hjólastól. Það var margt sem þeir ráku sig á og fannst alveg með ólíkindum. Við ræddum um að það væri fólk sem þyrfti alltaf að vera í hjólastól og þyrfti að glíma við svona vandamál á hverjum einasta degi. Þeim fannst mjög gaman að taka þátt í þessu og þetta vakti þau til umhugsunar um aðgengismál fatlaðra. Krakkarnir fengu verðskuldaða athygli vegna uppátækisins, fengu t.d. birta heilsíðugrein í fréttablaði staðarins, Skarpi, þar sem þau sögðu frá þeim erfiðleikum sem þau hefðu lent í.“

Komst ekki inn í kirkjuna

„Við stelpurnar fórum allar saman og skiptumst á að vera í hjólastólum,“ segir Aldís Óskarsdóttir, 11 ára, nemandi í bekknum. „Ég fékk að sitja í honum að bakaríinu og að kirkjunni. Þetta er samt ekki í

Krakkarnir könnuðu aðgengi á helstu opinberum stofnunum, þangað sem við eigum öll rétt á að sækja þjónustu. Mynd/Skarpur/Húsavík.

Í hjólastól

Góðan dag, nú er gaman allir eru úti að leika sér í fótbolta eða holly hoo.

Mig langar út að leika mér við Jóa, Sigga og Kristófer já, segir mamma, já farðu út farðu út að leika þér.

Nú kem ég út og geng niður þrepin ég hleyp yfir götuna og bomm ég dett ég sé bara svart tíminn líður og ég vakna og mamma situr hjá mér hvað er hún að gera hér.

Nú spyr ég mömmu hvað er að Ó elskan mín og hún faðmar mig þú lentir í bílslysi. Ég fer heim með mömmu í hjólastól.

*Benedikt Örn Hjaltason.
Ljóðið er eitt af fjölmörgum ljóðum sem bárust í samkeppnina.*

fyrsta skipti sem ég sest í hjólastól, vegna þess að maðurinn hennar ömmu er í hjólastól sem ég hef prófað. Það var erfitt að komast alla þessa leið. Ég ýtti mér sjálf og síðan ýtti Margrét bekkjasystir mín mér líka þegar ég var orðin þreytt. Það var erfitt að komast upp gangstéttarbrúnirnar. Stelpurnar hjálpuðu mér við það en ef ég hefði verið ein hefði ég ekki komist. Síðan komst ég ekki upp tröppurnar í kirkjunni og fór því ekkert inn í hana. Mér fannst leiðinlegt að komast ekki á alla staðina sem ég vildi fara á. Ég hef lítið hugsað um svona mál áður en nú hugsa ég meira um þau.“

Erfitt að vera í hjólastól

„Við vorum með hækjur og hjólastól og svo var einn strákur með bundið fyrir augun. Við leiddum hann um bæinn. Það prófuðu allir

allt,“ segir Hilmar Örn Káráson, 11 ára, nemandi í bekknum. „Þegar ég var í hjólastólnum þá fór ég að bæjarskrifstofunni og að bókasafninu. Maður komst ekkert á bókasafnið í hjólastólnum, vegna þess að það eru stórar tröppur þar. Annar strákur sem var á undan mér átti að fara inn á bæjarskrifstofuna og hann komst ekki einu sinni inn um dyrnar því þær voru svo þröngar. Þegar ég var með hækjur þá fór ég frá löggustöðinni og að Sjóvá-Almennum, sem gekk bara vel. Þetta var soldið erfitt. Ég varð svo þreyttur í höndunum á að vera með hækjurnar. Þegar ég var í hjólastólnum ýtti ég mér sjálfur og það var líka erfitt. Strákarnir ýttu mér stundum þegar ég var orðinn þreyttur. Mér fannst mjög gaman að prófa þetta þó að þetta hafi verið erfitt.“

Sýning á myndum og ljóðum

Í tilefni af Sjálfsbjargarviku var einnig haldin sýning á myndum og ljóðum nemenda úr Borgarhólsskóla og Hafralækjarskóla í Aðaldal. Þema sýningarinnar, sem haldin var í Snælandi, félagsheimili Sjálfsbjargar á Húsavík, var fötlun af einhverju tagi.

Brynildur segist hafa verið mjög ánægð með hvernig til hafi tekist á Sjálfsbjargarvikunni. „Myndmenntakennararnir í báðum skólun-

Hér reyna stelpurnar að komast út úr opinberum stofnunum. Krökkunum fannst mjög gaman að prófa að vera í hjólastól og með hækjur. Þau segjast almennt lítið hafa hugsað um þessi mál, en það hafi hins vegar breyst eftir þessa reynslu.

Mynd: Skarpur/Húsavík.

um tóku vel í þetta þrátt fyrir að langt væri áliðið vetrar og verkefnið næg. Sýningin á verkum krakkanna gekk vel og húsið fylltist af gestum. Á veggjum voru 58 myndir, sumar með innfelldum ljóðum. Sérprentuð ljóð á pappír voru rétt um 30 talsins. Sjálfsbjörg veitti viðurkenningar fyrir þrjár bestu myndirnar og ljóðin, sem valin voru af sérskipaðri dómnefnd. Sýningin var á öllum veggjum hússins og stóð uppi í allt sumar og gladdi augu gesta og gangandi. Fulltrúi frá Landssambandsstjórn Sjálfsbjargar á þessari

Maður komst ekkert á bókasafnið í hjólastólnum, vegna þess að það eru stórar tröppur þar. Annar strákur sem var á undan mér átti að fara inn á bæjarskrifstofuna og hann komst ekki einu sinni inn um dyrnar því þær voru svo þröngar.

Í tilefni af Sjálfsbjargarviku var einnig haldin sýning á myndum og ljóðum nemenda úr Borgarhólsskóla og Hafralækjarskóla í Aðaldal. Þema sýningarinnar, sem haldin var í Snælandi, félagsheimili Sjálfsbjargar á Húsavík, var fötlun af einhverju tagi. Mynd: Kristbjörn Óskarsson.

sýningu var Herdís Ingvadóttir frá Akureyri. Þetta var einstaklega skemmtilegt. Það vakti athygli mína hve mörg börn fjölluðu um þá fötlun sem ég hef kannski haft minnst af að segja í mínu félagsstarfi, þ.e. blindu, en ég hafði auðvitað minnst á þessa fötlun við börnin eins og aðra fötlun. Það hafði greinilega virkað sterkt á þau þegar þau fóru um bæinn án þess að sjá og þetta skilaði sér í myndum og ljóðum. Draumur minn er sá að koma þessari sýningu víðar og vekja þannig meiri athygli á henni og því sem hún fjallar um.“

Texti: Krístrún M. Heiðberg.

Fjarkennsla ehf.

Gefur Sjálfsbjargarfélögum tölvukennsluefni

Fyrirtækið Fjarkennsla ehf. hefur gefið Sjálfsbjargarfélögum tölvukennsluefni á margmiðlunarformi. Um er að ræða geisladiska með kennsluefni fyrir Windows 98/ 2000 stýrikerfið, Word, Excel, Outlook, Internetið, PowerPoint, Frontpage og Photoshop.

Ólafur Kristjánsson framkvæmdastjóra Fjarkennslu sagði að fyrirtækið hefði nýlega gefið út nýtt kennsluefni og allar eldri gerðir af diskum hefðu því verið innkallaðar úr verslunum í skiptum fyrir nýja efnið. „Við vitum að kennsluefnið hefur reynst vel t.d. hjá Hring-sjá. Því ákváðum við að gefa Sjálfsbjargarfélögum allt kennsluefni sem skilar sér inn og vonum að það nýttist þeim vel“ segir Ólafur. Guðrún Hannesdóttir forstöðumaður Hring-sjár tekur undir orð Ólafs og segir kennsluefnið hafa nýst vel. Næm-endur taki diskana með sér heim og noti efnið til upprifjunar eða til að dýpka þekkingu sína á ákveðnu sviði.

Fyrirtækið Fjarkennsla ehf. var stofnað árið 2001 og sérhæfir sig í gerð tölvukennsluefnis á margmiðlunarformi. Auk þess tölvukennsluefnis sem að ofan er nefnt þá hefur Fjarkennsla framleitt kennsluefni fyrir ýmis fyrirtæki, meðal annars Garmin GPS kennsluefni í samvinnu við R. Sigmundsson ehf. og kennsluefni um Fotowire forritið fyrir Hans Petersen.

Félagsmenn eru hvattir til að nýta sér þetta tækifæri. Áhugasamir geta

Björg Árnadóttir, upplýsinga- og félagsmálafulltrúi Sjálfsbjargar Isf., tekur við kennsluefninu úr hendi Ólafs Kristjánssonar, framkvæmdastjóra Fjarkennslu ehf.

Um er að ræða geisladiska með kennsluefni fyrir Windows 98/ 2000 stýrikerfið, Word, Excel, Outlook, Internetið, PowerPoint, Frontpage og Photoshop.

---

hringt á skrifstofu Sjálfsbjargar, Isf í síma 552-9133. Þar verður tekið á móti beiðnum svo lengi sem birgðir endast. Einhverjum geisladiskum verður haldið eftir hjá Sjálfsbjörg og þeir lánaðir út til þess að sem

flestir fái að njóta. Kennsluefnið verður til afhendingar á skrifstofu Sjálfsbjargar eftir nánara samkomulagi. Þess má einnig geta að næstu miðvikudaga kl. 07.20 verður Fjarkennsla með stutta kennslustund og kynningu á kennsluefninu í morgun-sjónvarpi Stöðvar 2.

*Björg Árnadóttir,
upplýsinga- og félagsmálafulltrúi
Sjálfsbjargar Isf.*

www.sjalfsbjorg.is

Sjónarhóll

Foreldrar og aðstandendur barna með sérþarfir þurfa oft að verja miklum tíma og kröftum í leit að þjónustu og ráðgjöf. Þeir hafa kvartað undan því að erfitt sé að rata um völunderhús velferðarkerfisins og að þeim sé iðulega vísað á milli ráðuneyta og stofnana, sérfræðinga og ráðgjafa. Með stofnun Sjónarhóls er breytinga að vænta. Þar verður veitt fagleg og óháð ráðgjöf fyrir aðstandendur barna sem eiga við langvarandi veikindi og fötlun að stríða. Blaðamaður Klifurs leitaði til Sigmundar Ernís Rúnarssonar, talsmanns Sjónarhóls, til að fræðast betur um starfsemina.

„Sjónarhóll er langþráður draumur foreldra og aðstandenda langveikra og fatlaðra barna. Það er klárt mál að þessi hópur hefur hreinlega orðið af mannréttindum vegna þess að oft og tíðum er erfitt að komast að raun

um hver réttur manns er. Erfitt hefur reynst að vita hvaða ráðuneyti og stofnun maður tilheyrir og til hvaða sérfræðinga ber að leita. Flestir hafa týnst í völunderhúsi velferðarkerfisins og margir gefist upp og

fyrir vikið hafa börnin orðið af sjálf-sagðri og lögmætri þjónustu. Það er nógu erfitt út af fyrir sig að ala upp alvarlega veikt barn og þurfa að kosta miklu til í tíma og peningum, að barátta við kerfið bætist ekki ofan á líka.“

Samtökin sem standa að Sjónarhóli eru: Foreldrafélag barna með AD/HD (áður foreldrafélag misþroska barna), Landssamtökin Proskahjálpar, Styrktarfélag lamaðra og fatlaðra og Umhyggja, félag til stuðnings langveikum börnum. Að sögn Sigmundar Ernís hefur það lengi verið í umræðunni á milli þessara samtaka að koma á einhvers konar samvinnu. „Eftir að fjölskylduþjónustu Proskahjálpar var komið á fót kom endanlega í ljós hve þörfin fyrir slíka starfsemi er

Það er nógu erfitt út af fyrir sig að ala upp alvarlega veikt barn og þurfa að kosta miklu til í tíma og peningum, að baráttu við kerfið bætist ekki ofan á líka.

gríðarlega mikil og þá sáu hin félögin að þau þyrftu að fara út í eitthvað svipað. Þar með kviknaði hugmynd um að félögin tækju sig öll saman og mynduðu einhvers konar samstarfsvettvang, sem nú er orðinn að veruleika með tilkomu Sjónarhóls.“

Allar upplýsingar á einum stað

Sigmundur Ernir segir Sjónarhól eiga að vera það þekkingartorg sem alltaf hefur vantað. „Þar verður hægt að fá allar upplýsingar, ráðgjöf og fræðslu, í stað þess að fólk þurfi að hringja út um allan bæ og vera vísað af einum stað á annan. Sjónarhóll er hugsaður sem eins konar leiðsögumaður fólks um kerfið. Ef eitthvað er óljóst þá geta foreldrar leitað þangað, fengið úrlausn sinna mála og síðan verður fylgst með viðkomandi barni og fjölskyldu þess allt þar til barnið nær 18 ára aldri. Fjölskyldum mun standa til boða að sækja ýmis fræðslunámskeið, unnið verður að öflugum kynningar- og fræðslustarfi sem beint verður til allra þeirra sem vinna með börnum og unglingum, svo sem í skólum og leikskólum landsins, tómstundastarfi, íþróttafélögum og víðar. Enn fremur verður á Sjónarhóli sérhæft bókasafn með innlendu og erlendu efni. Safnað verður saman á einn stað upplýsingum frá sérfræðingum um viðkomandi sjúkdóm, fötlun eða þroskafrávik auk upplýsinga frá hagsmunasamtökum. Öllum þessum upplýsingum verður jafnframt safnað saman á heimasíðu sem mun skapa nauðsynlega yfirsýn yfir alla aðila sem koma að málefnum viðkomandi fjölskyldna.“

Sigmundur Ernir Rúnarsson, talsmaður Sjónarhóls, segist sjálfur hafa kynnst því hversu mikill frumskógur kerfið er. Hann á tæplega 19 ára stúlku sem er þroskaheft og fötlud.

Fólk ekki upplýst um réttindi sín

Sigmundur Ernir á sjálfur tæplega 19 ára stúlku sem er þroskaheft og fötlud. „Ég er búinn að kynna því í þessi 19 ár að kerfið er óhemjumikill frumskógur. Mitt barn hefur einfaldlega orðið af ákveðnum mannréttindum, sem maður gerði sér ekki

grein fyrir fyrr en eftir á að hún ætti rétt á. Ég var aldrei upplýstur um það og hafði kannski ekki hugmyndaflug til að verða mér úti um þær upplýsingar. Slíkt hefur einmitt gerst í tilvikum svo margra, þeir hafa ekki fattað fyrr en löngu seinna að þeir áttu rétt á hinni og þessari þjónustu, s.s. varðandi menntun, lækniþjónustu, lyfjafyrirgreiðslu, aðstoð frá stuðningsfjölskyldu, umönnunarbætur, hjálparkæmi o.s.frv. Það er mikil vinna að kynna sér þetta allt saman, nokkuð sem bætist ofan á það sorgarferli sem felst í því að eiga alvarlega fatlað og veikt barn og útheimtir mikla útsjónarsemi, vinnu og peninga. Ef ná á utan um þetta allt þarf í raun einnig að beita hörku, frekju, klíkuskap og útsjónarsemi til að allt gangi upp, vegna þess að kerfið er soldið lokað og heldur upplýsingum fyrir sig þó að margt hafi vissulega breyst til batnaðar. Langvarandi veikindi barna eru flókin og varða svo marga þætti samfélagsins, læknisfræðilega, lögfræðilega, félagsfræðilega, menntunarlega o.s.frv., þannig að hvernig svo sem menn einfalda kerfið þá verður það samt sem áður alltaf flókið. Ég hef barist af miklum krafti sjálfur og með félögum mínum í þessum geira og við

Markmið Sjónarhóls

Sjónarhóll er þjónustumiðstöð fjölskyldna barna með sérþarfir. Markmið Sjónarhóls er að veita foreldrum stuðning til að fóta sig í vöndarhúsi velferðarkerfisins. Sjónarhóll hyggst ná markmiðum sínum meðal annars með því að:

Styðja foreldra við breyttar aðstæður.

Kynna fjölskyldum réttindi sín varðandi þjónustu samfélagsins.

Aðstoða fjölskyldur við að fá þjónustu.

Greiða foreldrum leið að upplýsingum um viðkomandi sjúkdóm, fötlun eða þroskafrávik.

Koma á samvinnu allra þeirra sem tengjast málum fjölskyldunnar.

Efla kynningu og fræðslu til þeirra sem vinna með börnum og unglingum.

Efla innbyrðis tengsl foreldra sem búa við svipaðar aðstæður.

höfum unnið litla, sæta sigra hér og þar. Ef maður er hins vegar ekki allveg á fullu spani út um allt, stöðugt á verði og nógu ákafur og frekur þá getur maður orðið af ýmsu. Enda þótt ég hafi beitt öllum mínum kröftum þá veit ég sem er að dóttir mín hefur orðið af margs kyns þjónustu sem hún átti rétt á. Eftir að hún fór á sambýli rak ég t.d. augun í alls kyns hjálpartæki sem ég hafði einfaldlega ekki hugmynd um að væru til. Á meðan vorum við hjónin að bogra með hana og eyðileggja á okkur bakið, sérstaklega konan mín, bera hana upp og niður stiga, baða hana og hjálpa henni á salernið.“

Söfnunin komin í 135 milljónir

Aðspurður um hvenær starfsemi Sjónarhóls hefjist, segir Sigmundur Ernir að aðeins sé verið að bíða eftir svari um húsnæði. „Miðstöðin verður væntanlega í húsnæði Styrktarfélagssamaðra og fatlaðra á Háaleitisbraut. Þangað munu síðan öll hin þrjú félögin flytja og vera undir sama þaki. Það mun skila sér í enn frekari virkni í starfinu, vegna þess að þá geta allir miðlað af sinni þekkingu. Áætlað er að ráða fjóra starfsmenn, auk forstöðumanns.“

Eins og kunnugt er var staðið fyrir landssöfnun fyrir Sjónarhól, sem fékk mikla athygli. „Viðbrögðin sem við fengum voru langt framar björtustu vonum okkar. Við settum okkur það takmark að safna að minnsta kosti 25 milljónum, en sem stendur er söfnunin nú komin í 135 milljónir og enn er verið að safna. Fyrir utan þessa peninga má svo nefna alls kyns þjónustu sem okkur stendur til boða að kostnaðarlausu, s.s. gluggaþvott, uppsetningu á ljósum, flutninga, mat og drykki, parket o.fl. o.fl. Við fengum mikla kynningu á þeim vanda sem við er að etja í þessum efnun. Þegar á reynir eru Íslendingar ein stór fjölskylda, það sannaðist heldur betur á þessari söfnun.“

Texti: Krístrún M. Heiðberg.

Þökkum eftirtöldum fyrirtækjum veittan stuðning

Keflavík

Tannlæknastofa Einars og Kristínar
Skólavegi 10
Teppahreinsun Suðurnesja
Iðavöllum 3
Varmamót ehf
Framnesvegi 19
Reynir Ólafsson ehf
Hafnargötu 52
Fasteignasalan Ásberg ehf
Hafnargötu 27
H. Þórðarson ehf
Krossholti 11
Rafiðn ehf
Vikurbraut 1
Umbrot ehf
Vikurbraut 13
Sparisjóðurinn í Keflavík
Tjarnargötu 12-14
Geimsteinn ehf
Skólavegi 12
Ökuleiðir svf
Hafnargötu 56
Verslunarmannafélag Suðurnesja
Vatnsnesvegi 14
DMM lausnir ehf
Iðavöllum 9b

Keflavíkurflugvöllur

Fagræsting sf
Leifsstöð

Grindavík

Gunnar Vilbergsson
Vikurbraut 46
Selhals ehf
Ásabraut 8
Myndsæl ehf
Hafnargötu 11
Rafþjónusta Birgis ehf
Seljabraut 7

Garður

Gerðahreppur,
Melbraut 3
Bókasafn Gerðahrepps,
Garðbraut 90
Hólmsteinn hf, útgerð,
Garðhúsum
Karl Njálsson ehf,
fiskverkun, Melbraut 5

Njarðvík

Íslandsmarkaður hf
Hafnarbakka 13
Toyotasalurinn Reykjanesbæ
Njarðarbraut 19
Trésmiðja Héðins og Ásgeirs sf
Holtsgötu 52
Hitaveita Suðurnesja
Brekkestig 36
Happi ehf
Kjarrmóa 22

Akranes

Sjúkraþjálfun Georgs Janussonar
Kirkjubraut 28
Verslun Axels
Sveinbjörnssonar ehf
Suðurgötu 7-9
Straumnes ehf, rafverktakar
Krókatúni 22-24
Bifreiðastöð Þórðar Þ Þórðarsonar
Dalbraut 6
Verslunin Nina
Kirkjubraut 4
Dvalarheimilið Höfði
Sólmundarhöfða
Þorgeir og Ellert hf
Bakkatúni 26
Haraldur Böðvarsson hf
útgerð, Bárugötu 8-10
Hibylamálun Garðars Jónssonar ehf
Einigrund 9
Runólfur Hallfreðsson ehf
Krókatúni 9

Sjálfsbjargardagar á Vopnafirði

Í vor kom Þorsteinn Þorgrímsson formaður Sjálfsbjargar á Vopnafirði að máli við okkur í félagsmálanefndinni með það erindi hvort við vildum ekki koma og kynna Sjálfsbjörg á Sjálfsbjargardegi hjá þeim. Og auðvitað slógum við til. Við Jórunn Erla Sigurjónsdóttir og Ása Hildur Guðjónsdóttir úr félagsmálanefnd skelltum okkur austur og fengum mjög góðar móttökur. Þorsteinn fór með okkur um allan Vopnafjörð og sýndi okkur aðgengi á hinum ýmsu stöðum auk þess að fræða okkur um sveitarfélagið frá hinum ýmsu sjónarhornum.

Á laugardeginum var svo fundur í Sundaborg aðstöðu eldri borgara. Það var sæmileg mæting á fundinn eða um 50% félagsmanna. Þorsteinn formaður flutti erindi og gaf síðan Jórunni Erlu orðið og kynnti hún þá starfsemi sem fer fram á vegum landssambandsins og í Sjálfsbjargarhúsinu, Sjálfsbjörg á Suðurlandi, Evrópuár fatlaðra ofl. Ása Hildur kynnti svo starfsemi unglínganna sem starfað hafa á landssambandsganginum í sumar, Sjálfsbjörg á höfuðborgarsvæðinu og Halaleikhópin, Átakshóp öryrkja ofl. auk þess sem við komum inn á hin ýmsu mál. Þá gaf Þorsteinn, Magnúsi Má Þorvaldssyni byggða- og atvinnumálafulltrúa bæjarins orðið. En hann greindi frá því hvernig það væri frá hans sjónarhóli að vera fatlaður á Vopnafirði. Þá átti einnig að koma á fundinn fulltrúi frá skólayfirvöldum á staðnum en forfallaðist. Á fundinum var borið fram kaffi og miklar og góðar tertur og færum við Sjálfsbjargar konum á Vopnafirði bestu þakkir fyrir. Nokkrar umræður urðu á eftir framsöguerindunum og ýmsar fyrirspurnir komu til okkar um hin ýmsu mál sem við reyndum að svara eftir

Jórunn Erla Sigurjónsdóttir, frá félagsmálanefnd Sjálfsbjargar Isf., kynnti þá starfsemi sem fer fram á vegum landssambandsins og í Sjálfsbjargarhúsinu, Sjálfsbjörg á Suðurlandi, Evrópuár fatlaðra o.fl. Þorsteinn Þorgrímsson, formaður Sjálfsbjargar á Vopnafirði, sem hér sést við hlið Jórunnar, flutti einnig erindi á fundinum.

Heitt brunnu á heimamönnum aðgengismál í stórglæsilegu húsi Kaupvangi sem er verið að endurgera og skora ég á heimamenn að skrifa um það mál í Klifur.

bestu getu. Og erum við sannfærðar um að fólk fór margt fróðara af fundinum. Heitt brunnu á heimamönnum aðgengismál í stórglæsilegu húsi Kaupvangi sem er verið að endurgera og skora ég á heimamenn að skrifa um það mál í Klifur. Heimsókn okkar mæltist vel fyrir og bættust að minnsta kosti 4 - 5 félagar við félagatalið. Í lok fundarins dró Þorsteinn svo upp myndaalbúm með myndum af „aðgengilegum stöðum“ á Vopnafirði og fól hann okkur Jór-

runni Erlu að koma henni til framkvæmdastjórnar Sjálfsbjargar Isf. sem við og gerðum. Með ósk um að myndirnar yrðu öðrum félögum til eftirbreytni. Ekki eru allir staðirnir sem mynd er af með aðgengið alveg í lagi en þeir segjast mun fylgja því eftir að það verði lagfært og nýjar myndir þá sendar inn. Við erum ekki í ferlinefnd og tókum því ekki afstöðu til aðgengisins. Umræður spunnust um kjaramál öryrkja frá hinum ýmsu sjónarhornum, starfsemi Sjálfsbjargar og margt fleira. Ég held að allir hafi farið fróðari af fundinum. Og við reynslunni ríkari, þökkum góðar og einlægur móttökur. Þetta er í annað sinn við stóllur kynnum Sjálfsbjörg fyrir aðildarfélögum en við heimsóttum félag heilablóðfallsskaðaðra sl. vetur. Var okkur þetta bæði skylt og ljúft.

*Ása Hildur Guðjónsdóttir,
félagsmálanefnd.*

Hjálparhundurinn Tryggur með Viðari og Auði á góðri stund. Myndir: Árný/Myndás.

Hjálparhundar fyrir hreyfihamlaða

Víða erlendis er algeng sjón að sjá fatlað fólk með hjálparhunda. Slíkt er ekki mjög þekkt hér á landi, þrátt fyrir að hérlendis hafi slíkir hundar verið þjálfaðir. Auður Björnsdóttir er ein af fáum Íslendingum sem hefur hlotið menntun í að þjálfja þjónustuhunda eins og þeir eru kallaðir. Auður, sem býr á Ísafirði, hefur m.a. þjálfað hund fyrir son sinn, Viðar, sem er sex ára og með vöðvarýrnun. Hundurinn gagnast Viðari vel í hans daglega lífi, auk þess að vera honum góður félagsskapur.

„Viðar greindist með vöðvarýrnun aðeins tveggja ára gamall og fljótlega eftir það tók ég ákvörðun um að þjálfja hjálparhund fyrir hann,“ segir Auður. „Ég fór að vinna í því að finna hund sem hentaði og ákvað að fá hvölp og láta þá alast upp saman. Ég fékk hundinn hér á Ísafirði. Hann heitir Tryggur og er blanda af

Golden Retriever og Labrador. Það hafa alltaf verið hundar á heimilinu okkar. Við eigum Tuma, sem er tíu ára, en hann þjálfaði ég sem leitarhund. Síðan hef ég verið að þjálfja aðra hunda sem hafa þá verið inni á heimilinu, þannig að Viðar þekkir ekki annað.

Það hefur gengið mjög vel með

Trygg og hann hefur gagnast Viðari vel. Yfirleitt eru hjálparhundar aðeins notaðir fyrir fullorðna en ég ákvað að prófa þetta fyrir son minn þar sem ég er menntuð í þessum fræðum. Hjálparhundar þurfa aðhald og mikilvægt er að leiðrétta þá þegar þeir gera eitthvað rangt. Þegar ungir krakkar eiga í hlut er hættu á að þeir vilji eingöngu leika sér við hundinn og þá er hann fljótur að gleyma sínu hlutverki. Börn hafa ekki það sem þarf til að stjórna hundi, þess vegna verður einhver fullorðinn að vera til staðar til að halda honum við efnið.

Það sem Tryggur gerir fyrir Viðar er m.a. að rétta honum hluti sem hann missir, en hann á erfitt með að beygja sig. Hann sækir fyrir hann, heldur á hlutum fyrir hann, hjálpar honum t.d. upp á gangstéttarkanta og hjálpar honum að standa upp ef hann dettur. Þessa dagana er ég svo að kenna honum að gelta ef Viðar

dettur, þannig að þeir sem eru nærri geti komið til hjálpar. Viðar á nefnilega erfitt með að kalla hátt vegna þess að vöðvarýrnunin nær til allra vöðva líkamans. Þetta hefur samt ekki alveg virkað ennþá. Tryggur er svo blíður hundur og það er erfitt fyrir hann að gelta á lítinn krakka sem liggur. Hann er semsagt ekki alveg tilbúinn til þess en það kemur.“

Ekki alveg eins og allir hinir

Auður segir Viðar mjög duglegan og skýran strák og það gangi vel hjá honum í skólanum. „Hann gerir sér samt alveg grein fyrir því að hann er ekki alveg eins og allir hinir krakkarnir. Af og til koma upp spurningar hjá honum, af hverju hann geti ekki hitt og þetta, og það getur verið erfitt. Læknarnir segja að framför hjá honum verði einungis upp að vissu marki, síðan staðni hann. Hann hefur bætt við sig af getu og krafti frá því að hann fæddist. Læknarnir vilja meina að hann eigi eftir að halda getu til að ganga, en hann vaggar svolítið þegar hann gengur. Við höfum reynt að láta hann nota spelkur en hann vill ekki nota þær, þarf líklega að venjast þeim betur. Stoðtækjafraeðingurinn hans segir að göngulagið myndi batna við að nota spelkurnar. Síðastliðið sumar fengum við rafmagnshjólastól fyrir hann vegna þess að hann hefur ekki mikið úthald í að ganga langar vegalengdir. Hann notar stólinn þegar við förum í langa göngutúra, en annars gengur hann alveg sjálfur.“

Að sögn Auðar tekur Viðar Trygg ekki með sér í skólann. Hún segist þó gjarnan vilja hafa það fyrirkomulag á þegar hann verður eldri. „Mér finnst mikið öryggisatriði að hann sé með hundinn með sér, en ég hef svo sem ekkert rætt það við skólayfirvöld. Ég hef verið ánægð með hvernig skólinn hefur tekið á hans málum. Viðar er með stuðningsfulltrúa og það er passað mjög vel upp á að hann sé ekki hafður útundan eða verði fyrir aðkasti. Ef hann dettur eða honum er hrint þá er strax rokið til og honum hjálpað aftur á fætur.

Hann gerir sér samt alveg grein fyrir því að hann er ekki alveg eins og allir hinir krakkarnir. Af og til koma upp spurningar hjá honum, af hverju hann geti ekki hitt og þetta, og það getur verið erfitt.

Góður skilningur er fyrir hendi í skólanum og það er vel hugsað um hann þar.“

Hundarnir verða að vera blíðir og góðir

Auður lærði hundapjálfun í Noregi,

auk þess að sækja nám í Skotlandi. Hún segist alltaf hafa haft áhuga á hundapjálfun. „Áður en ég fór í nám hafði ég þjálfað leitarhund hér heima. Eftir námið þjálfaði ég svo tvo blindrahunda, reyndar fyrstu blindrahundana sem þjálfaðir hafa verið hér á landi.“

Aðspurð hvort hægt sé að þjálfva alla hunda sem þjónustuhunda, segir Auður að þær hundategundir sem henti best séu yfirleitt Labrador og Golden Retriever, einnig sé gott að blanda þeim saman. „Þessar hundar hafa svo góða skapgerð, eru blíðir og góðir, þola mikið áreiti og eiga gott með að aðlagast. Hundar þurfa að minnsta kosti að vera árs gamlir til að hægt sé að þjálfva þá. Þá eru þeir búnir að vera inni á heimili, síð-

Það hefur gengið mjög vel með Trygg og hann hefur gagnast Viðari vel. Yfirleitt eru hjálparhundar aðeins notaðir fyrir full-orðna en ég ákvað að prófa þetta fyrir son minn þar sem ég er menntuð í þessum fræðum.

an tekur við um 6-8 mánaða þjálfun, og svo fara þeir til þess aðila sem þeir eiga að hjálpa. Þess vegna er mjög mikilvægt að þeir séu vel aðlögunarhæfir og geti auðveldlega skipt um eigendur.“

Fær líka að leika sér

Að sögn Auðar er í lagi að hafa aðra hunda á heimili þar sem þjónustuhundur er. Það hafi ekki truflandi áhrif. „Í okkar tilviki er Tryggur alinn upp við að hafa annan hund á heimilinu. Þegar við förum í göngutúr og Tryggur er í beislinu sínu þá er hann í vinnunni. Þá hleypur Tumi e.t.v. laus og það truflar Trygg ekkert. Þjónustuhundar verða að venjast því að vinna undir öllum kringumstæðum. Hins vegar má ekki gleyma því að þeir eru hundar og verða líka að fá að leika sér. Þegar Viðar er t.d. í rafmagnshjólástólnum sínum þá hleypur Tryggur bara með.“

Aðspurð hvort fólk og þá sérstaklega krakkar séu mikið að fikta í hundinum þegar Viðar er úti með hann, segir Auður svo ekki vera. „Hér á Ísafirði er fólk vant því að sjá þá féлага saman. Viðar notar hann mikið þegar hann fer út að leika sér hér í götunni hjá okkur. Þá er hundurinn félagsskapur fyrir hann og visst öryggi. Það er allt í lagi þótt að krakkar séu að klappa hundinum, hann er mjög stöðill og lætur það ekki trufla sig. Og þegar hann er í vinnubeislinu sínu þá veit hann að hann á ekki að vera að leika sér. En það verður líka að vera þannig að

„Tryggur er besti vinur minn“

Viðar og Tryggur, hundurinn hans, hafa alist upp saman og eru nánast óaðskiljanlegir. Tryggur er blíður og góður hundur og passar vel upp á Viðar. Þegar blaðamaður ræddi við Viðar var hann á leiðinni með mömmu sinni að sjá þegar jólatréð á Silfurtorgi á Ísafirði yrði tundrað. Aðspurður hvort hann hefði séð einhverja jólasveina, sagði hann ákveðinn að þeir kæmu ekki fyrr en 11. desember. „En þeir koma kannski kl. 5 þegar kveikt verður á jólatrénu. Tryggur er að hvíla sig núna, en hann fær að koma með okkur.“

Viðar segist hafa gaman af því að vera með Trygg. „Hann er góður hundur en stundum er hann soldið óþekkur. Mamma fer með hann út á hverjum degi og ég fer á Traxinum mínum (rafmagnshjólástólum). Krakkarnir eru stundum að klappa Tryggi þegar ég er úti með hann en það er allt í lagi.“

Viðar er í Grunnskólanum á Ísafirði. „Það er gaman í skólanum, mér finnst skemmtilegast að mála. Þórhallur er besti vinur minn, en hann er ekki með mér í bekk. Hann er í 1.M en ég er í 1.K. Svo er Tryggur líka besti vinur minn.“

krakkar megi klappa honum. Til þess er leikurinn líka gerður, að Viðar fái svólítt félagsskap frá öðrum krökkum út á hundinn. Krakkarnir klappa Trygg og síðan er það bara búíð. Hann er ekki kaf-færður í athygli.“

Ekki mikill áhugi á þjónustuhundum hérlendis

Hundapjálfun er ekki aðalstarf Auðar, hún vinnur hálfan daginn á skrifstofu á Ísafirði. Einnig hefur hún haldið hlýðninámskeið fyrir hunda. „Það er ekki svo mikið að gera í

þjálfuninni að ég geti eingöngu unnið við það. Á næstunni er ég að fara að þjálfva hund fyrir mann sem er í hjólástól og svo stendur jafnvel til að ég þjálfí annan til viðbótar. Hér á landi hafa ekki verið þjálfaðir aðrir blindrahundar en þeir sem ég þjálfaði og það var árið 1998. Það er bara enginn áhugi á því. Blindir hafa ekki áhuga á að fá sér blindrahund. Að hluta til er það vegna þess að hundahald hefur átt erfitt uppdráttar hér á landi. Bannað er að hafa hunda, hundahald hefur fengið neikvæð viðbrögð og það dregur úr

fólki. Síðan er auðvitað mikil vinna að vera með hund, það þarf að sinna þeim, gefa þeim, fara út með þá o.fl. Varðandi blindrahunda þá þurfa eigendurnir auk þess að læra að rata sjálfir, sem getur verið töluvert mál. Það er nefnilega algengur misskilningur að hundurinn rati fyrir þá. Eigendurnir verða sjálfir að vita hvert þeir eru að fara og síðan aðstoðar hundurinn þá með það sem á vegi þeirra verður. Flestum vex þetta í augum. Þess má geta að erlendis eru langir biðlistar eftir þjónustuhundum, t.d. á Norðurlöndunum og í Bretlandi.“

Auður segir það kostar sitt að fódra hunda. „Tryggur étur t.d. eitt kg. af mat á dag. Ég hef hins vegar verið svo heppin að Sláturfélag Suðurlands hefur verið fjölskyldunni innan handar. Þeir útvega allt fóður ofan í Trygg og síðan styrktu þeir mig þegar ég fór til Noregs fyrir ári síðan, til að bæta við menntun mína. Með þessu vilja þeir styrkja gott málefni.“

Mikil vinna að þjálfna hunda

Aðspurð um muninn á að þjálfna annars vegar blindrahund og hins vegar hjálparhund, segir Auður mun meiri vinnu liggja að baki blindrahundi. „Blindrahundar þurfa að læra töluvert meira en hjálparhundar og læra að vinna mjög sjálfstætt. Þeir þurfa að passa svo mikið umhverfið og læra að gera einnig ráð fyrir eigandanum. T.d. þarf að kenna þeim að þegar það stendur ruslatunna á götunni og hundurinn slyppi framhjá henni, þá þarf hann að hugsa um að koma eigandanum framhjá líka. Þar af leiðandi þarf að kenna blindrahundi að hann sé 1.70 á hæð og metri á breidd, þannig að hann geri alltaf ráð fyrir eigandanum líka. Að þjálfna blindrahund tekur að meðaltali um 6-8 mánuði, en að þjálfna hjálparhund tekur um 4-6 mánuði. Þjálfarar líta svo almennt eftir hundum sem þeir hafa þjálfað, fara í heimsókn á heimilin þar sem hundarnir eru og fylgjast með hvernig gangi.“

Kostnaðurinn við að fá sér þjónustuhund er töluverður, að sögn Auðar. Hann er þó misjafn eftir því hver-su mikið er innifalið. „Erlendis kost-

Hjálparhundar létta ekki eingöngu hreyfihömluðum lífið með því að hjálpa þeim, heldur eru þeir líka svo mikill félagsskapur.

ar fullþjálfaður blindrahundur um tvær milljónir, en hjálparhundur kostar aðeins minna. Hundarnir þurfa að fara í gegnum læknisskoðun og ýmsar aðrar skoðanir. Þjónustuhundar eru t.d. alltaf teknir úr sambandi svo að það sé ekki að trufla þá. Þjálfunin hefst síðan þegar þeir eru tilbúnir andlega og líkamlega. Hundurinn sem ég er t.d. að fara að þjálfna hefur alist upp hjá núverandi eigendum sínum og þeir hafa látið gelda hann og staðið straum af öðrum kostnaði. Svo tek ég bara við honum og þjálfna hann, þannig að verðið er ekki sambærilegt því sem gerist erlendis. Þjónusta sem þessi er samt dýr vegna þess að það liggur mikil vinna að baki því að þjálfna þjónustuhunda. Þjálfun á hjálparhundi með öllu því sem fylgir, þ.e. kaup á hundi, mjaðmamyndir, heilbrigðisskoðun, gelding, bólusetning, fóðrun og vinna við þjálfun er um kr. 800.000 - 1.000.000. Blindrahundur kostar hins vegar um 1.800.000. Hundar

sem ég þjálfna eru hjá mér allan tímann sem þjálfunin fer fram. Ég er svo heppin að vera með góðan vinnuveitanda sem leyfir mér að taka hundana með mér í vinnuna. Þá liggja þeir á gólfinu á meðan ég er að vinna. Það er líka mikil þjálfun fyrir þá að vera á vinnustað og innan um fólk.“

Létta fólki lífið og eru mikill félagsskapur

Aðspurð hvort Tryggingastofnun niðugreiði kostnað við hjálparhund, segist Auður ekki hafa látið á það reyna. „Hjálparhundur er auðvitað eins og hvert annað hjálpartæki fyrir hreyfihamlaða og því fyndist mér ekki nema eðlilegt að það væri niðurgreitt. Þeir hjá Tryggingastofnun hafa nú verið svolítið tregir þegar eitthvað nýtt og óhefðbundið kemur til. En það er aldrei að vita, kannski eru þeir jákvæðir hvað þetta varðar. Hjálparhundar létta ekki eingöngu hreyfihömluðum lífið með því að hjálpa þeim, heldur eru þeir líka svo mikill félagsskapur. Það gefur fólki mikið að hafa alltaf einhvern hjá sér, einhvern til að hugsa um, einhvern sem þykir vænt um þig. Hundar eru svo góðar skepnur og þeir sýna það alltaf ef þeim þykir vænt um mann.“

Texti: Krístrún M. Heiðberg.

Málið í skoðun hjá Hjálpartækjanefnd

Blaðamaður Klifurs leitaði upplýsinga hjá Tryggingastofnun varðandi hjálparhunda, þ.e. hvort stofnunin niðurgreiddi slíkan þjálfunarkostnað. Í ljós kom að ekkert fordæmi var fyrir því. Félagráðgjafi hjá Tryggingastofnun, sem blaðamaður ræddi við, sagðist ætla að senda fyrirspurnina til Hjálpartækjamiðstöðvarinnar sem myndi líta á

hana sem formlegt erindi og taka málið fyrir hjá Hjálpartækjanefnd. Niðurstaðan hefði síðan fordæmisgildi og unnið yrði eftir henni hjá Tryggingastofnun. Því miður fékkst ekki svar fyrir útgáfu blaðsins, en við munum að sjálfsgöðu fylgja málinu eftir og greina frá niðurstöðunni í næsta Klifri.

Pökkum eftirtöldum fyrirtækjum veittan stuðning

Akranes

Tövuþjónustan á Akranesi ehf
Vesturgötu 48
Bilver, bilaverkstæði ehf
Akursbraut 13
Fasteignasalan Hákot ehf
Kirkjubraut 28
Skagaverk ehf
Skarðsbraut 11
Hjólbarðaviðgerðin sf
Dalbraut 14
Vignir G. Jónsson hf
Smíðjuvöllum 4
Trésmiðjan Kjölur hf
Akursbraut 11a
Skilmannahreppur
Hagamel 16

Borgarnes

Dvalarheimili aldraðra
Borgarnesi
Borgarbraut 65
Borgarbyggð
Borgarbraut 11
Sæmundur Sigmundsson ehf
Kveldúlfsgötu 17
Gámaþjónusta Vesturlands ehf
Sólbakka 9
Sparisjóður Myrasýslu
Borgarbraut 14
Glitnir ehf
Brákabraut 7
Laugaland hf
Laugalandi
Félagsbúið Mófellsstöðum sf
Mófellsstöðum
Varmalandsskóli
Varmalandi
Skorradalshreppur
Grund
Hvítársíðuhreppur
Sámsstöðum

Stykkishólmur

Sæfell ehf
Nesvegi 13
Verkstjórafélag Snæfellsness
Silfurgötu 36
Málflutningsstofa

Snæfellsness sf
Aðalgötu 2

Grundarfjörður

Haukabergr
Hamrahlíð 1
Hjálmar ehf
Hamrahlíð 4

Snæfellsbær

Útgerðarfélagið Dvergur hf
Grundarbraut 26
Friðrik Bergmann ehf
Grundarbraut 48
Sverrisútgerðin ehf
Túnbrekku 16
Sjávriðjan Rífi hf
Hafnargötu 8
Hjallasandur ehf
Helluhóli 3

Búðardalur

Mjólkursamlagið Búðardal
Brekkuhvammi 15

Króksfjarðarnes

Kolur ehf vinnuvélar og
verktakar
Kinnarstöðum

Ísafjörður

Eiríkur og Einar Valur hf
Seljalandi 9
Bylgjan, skipstjóra- og
stýrimannafélag
Kjölur ehf
Urðarvegi 37
Stál og Hnifur ehf
Hnifsdalsvegi 1
Krossnes ehf
Króki 2
Hornstrandir ehf
Fjarðarstræti 39
Ísafjarðarbær
Stjórnsýsluhúsinu
Heilbrigðisstofnunin
Ísafjarðarbær

Torfnesi

Tréver sf
Hafraholti 34
Vélsmiðja Ísafjarðar ehf
Sundahöfn

Bolungarvík

Sérleyfisferðir Bolungarvík -
Ísafjörður
Völusteinsstræti 22
Vélvirkinn
Hafnargötu 8
Jakob Valgeir ehf
Grundarstíg 5
Sparisjóður Bolungarvíkur
Aðalstræti 14
Dusi ehf - Finnabær
Vitastíg 1

Suðureyri

Klofningur ehf
Aðalgötu 59

Patreksfjörður

Oddi hf, fiskverkun
Eyrargötu 1
Bjarg ehf
Mýrum 14
Strönd ehf
Breiðalæk

Tálknafjörður

Bókhaldsstofan Tálknafirði
Strandgötu 40
Miðvík ehf
Túngötu 44
Þórberg hf
Strandgötu

Þingeyri

Brautin sf
Ketilseyri

Staður

Staðarskáli ehf
Stað Hrutafirði

Hólmavík

Höfðavík ehf
Vesturtúni 1

Hvammstangi

Heilbrigðisstofnunin
Hvammstanga
Spítalastíg 1

Blönduós

Heilbrigðisstofnunin Blönduósi
Flúðabakka 2
Samstaða, skrifstofa
verkalýðsfélaga
Þverholti 1
Bólstaðarhlíðarhreppur
Svinavatnshreppur
Holti

Skagaströnd

Trésmiðja Helga
Gunnarssonar ehf
Mánabraut 2
Vík, útgerð
Hólabraut 5

Sauðárkrókur

Sauðárkróksbakari ehf
Aðalgötu 5
Bókhaldsþjónusta KOM ehf
Víðihlíð 10
Kaupfélag Skagfirðinga
Ártorgi 1
Skinnastöðin hf
Syðri-Ingveldarstöðum

Varmahlíð

Akrahreppur Skagafirði
Miklabæ, Skagafirði
Lambeyri ehf
Lambeyri

Hofsós

Stuðlaberg ehf
Suðurbraut

Speki

*Vinátta tveggja manna hvílir alltaf á
þolinmæði annars þeirra.*

Indverskt máltæki.

Vinur er sá er til vammis segir.

Málsháttur

*Kærleiksrík smáatvik halda ástinni
lífandi.*

Theodor Fontane.

*Ástin á sér tvær dætur: góðvild og
þolgæði.*

Málsháttur.

Sjálfsbjörg

Félagið okkar með fullhuga kraft
og farsæld í árunna straumi,
slétta mun brautir og slíta hvert haft
með slagkrafti, líkt og í draumi.
Áfram skal haldið að efla vort þor,
öll það við hljótum að skilja.
Aldrei skal dáðleysi og dapurlegt spor
draga úr kjarki og vilja.

*Höfundur: Kristján Runólfsson
Sauðárkróki.*

*Kristján sendi Kjartani ræðara flestar
vísurnar í ferðinni frægu sl. haust.*

Þökkum eftirtöldum fyrirtækjum veittan stuðning

Siglufrjörður

Heilbrigðisstofnunin Siglufríði
Hvanneyrarbraut 37-39
Egilssíld ehf
Gránugötu 27

Akureyri

Tannlæknahúsið sf
Kaupangi við Mýrarveg
Glófi ehf
Frotagötu 1a
Tölvís sf
Kaupangi við Mýrarveg
Bókabúð Jónasar sf
Hafnarstræti 108
Hártiskan sf
Kaupangi við Mýrarveg
Hlíð hf
Kotárgerði 30
Véla- og stálsmíðjan ehf
Gránufélagsgötu 47
Sparisjóður Norðlendinga
Skipagötu 9
KPMG Endurskoðun Akureyri hf
Glerárgötu 24

Tannlæknastofa Sigrúnar
Þórunnarstræti 114
Teiknistofan H Á
Furuvöllum 13
Tískuverslun Steinunnar
Hafnarstræti 97
Félag málmíðnaðarmanna
Akureyri
Skipagötu 14
Vaxtarræktin Akureyri
Íþróttahöllinni við Skólastíg
Vélsmiðjan Ásverk ehf
Gránufélagsgötu 47
Raf & Tækni ehf
Kaldbaksgötu 4
Raflampar sf
Óseyri 4
Brim
Fiskitanga
Glerárskóli
Höfðahlíð
Trésmíðaverkstæðið Mógil sf
Einhóli
Sveitahótelid Sveinbjarnargerði
Svalbarðsströnd
Baugsbót sf

bifreiðaverkstæði
Frotagötu 1b
Kjarnafæði hf
Fjölningötu 1b
Bifreiðaverkstæði
Bjarnhéðins ehf
Fjölningötu 2a
Miðstöð ehf
Draupnisgötu 3g
Húsprýði sf
Múlasíðu 48

Grenivík

Hlaðir ehf
Melgötu 6
Frosti hf
Melgötu 2
Sparisjóður Höfðhverfinga
Ægissíðu 7

Grímsey

Vélaverkstæði Sigurðar
Bjarnasonar ehf
Hátúni
Sæbjörg ehf

Öldutúni 3
Sigurbjörn ehf, útgerð
Öldutúni 4
Grunnskólinn í Grimsey
Stekkjarkví ehf
Hafnargötu 17
Bratti ehf
Gerðubergi

Dalvík

Daltré ehf
Grundargötu 9
Blómabúðin Ílex
Hafnarbraut 7
G. Ben ehf
Ægisgötu 3

Ólafstjörður

Vélsmiðja Ólafsfjarðar hf
Múlavegi 3

Húsavík

Skipaafgreiðsla Húsavíkur ehf
Höfða 2

Garðshorn á Húsavík:

Endurhæfingar- og útivistarsvæði

Ég gladdist innra með mér þegar komið var að máli við mig og ég beðin að segja frá endurhæfingar- og útivistarsvæðinu Garðshorni í Klifri. Garðshorn er sannkölluð vin í skjóli á bak við sjúkrahúsið og Dvalarheimili aldraðra á Húsavík.

Með stuðningi, sem fyrst og fremst hefur verið samfélagslegs eðlis, hefur hugsjón náð fram að ganga. Það var ógleymanlega stund þann 20. september sl. þegar Garðshorn var formlega vígt. Þrjúhundruð manns voru samankomnir og glöddust yfir þessu skrefi sem stigið hefur verið til að bæta lífsgæði fatlaðra, aldraðra, sjúkra og okkar allra. Listamenn lágu ekki á liði sínu, söngur, myndlist, ræður og ljóðlist glöddu hugi og hjörtu viðstaddra. Opnuð var sýning á málverkum Elsu S. Þorvaldsdóttur í gluggum tengingangs, sem snúa út í Garðshorn. Ótrúlega skemmtilegt að geta verið úti við og notið myndlistarinnar. Hin og þessi ljóð eru milli blóma í stóru blómabeði og sömuleiðis upplýsingar um höfunda þeirra. Ljóðið hans Guðmundar G. Halldórssonar segir meira en mörg orð.

Garðshorn

Mót sumri og sól,
veitir skammdegisskjól,
sköpun iðinna handa.

Sú bæn vor er heit,
Guð blessi þann reit,

þar sem bræðralagsmerki skal standa.

Í Garðshorn eru allir velkomnir sem vilja njóta fegurðar, friðar, endurhæfingar og samfélags við aðra. Í Garðshorni er gert ráð fyrir fjölbreyttri þjálfun, gönguþjálfun,

Benedikt Davíðsson, heiðursgestur við opnun Garðshorns, afhjúpar listaverk eftir aldraðan heiðursmann, Ólaf Guðmundsson t.h. Listaverkið kemur höfuðmarkmiði Garðshorns vel til skila, Garðshorn tengir saman ólíka hópa og kynslóðir! Skátafélagar úr Víkingi báru íslenska fánann. Myndir/Skarpur.

hjólástólaþjálfun auk liðkandi og styrkjandi æfinga á tækjum sem staðsett verða á sérstöku þjálfunarsvæði sem sjúkra- og iðjuþjálfari hafa hannað. Það er svo gott að leika sér og stunda íþróttir á öllum aldri, finna barnið í sér. Í Garðshorni er 18 holu púttvöllur, Ingimarsvöllur. Auðvelt er að spila boccia á stórri stétt við skábrautina. Það er hægt að gefa sköpunargleðinni lausan taum og setja upp sýningar úti og inni. Gosbrunnur gleður augað, tröppur og stór tréfallur gerir að verkum að allir eiga að geta fundið þjálfunarmöguleika við sitt hæfi eða bara liggja og sleikja sólina á stóra pallinum. Hægt er að komast á pallinn upp tröppur en einnig eftir stíg Gísla stíg Auðunssonar, sem liggur að

Þrjúhundruð manns voru samankomnir og glöddust yfir þessu skrefi sem stigið hefur verið til að bæta lífsgæði fatlaðra, aldraðra, sjúkra og okkar allra.

honum. Stígarnir og golfvöllurinn í Garðshorni heita í höfuðið á læknum sem starfað hafa á Húsavík í um 30 ár. Þeir hafa báðir stigið mörg skref til framfara á félagslegum vettvangi í Þingeyjarsýslum.

Auk Framkvæmdasjóðs aldraðra hafa Kvenfélögin, Sjálfsbjörg, Verkalýðsfélög í sýslunni, Lions,

Höfuðmarkmið Garðshorns er að efla félagsleg tengsl, hrista saman hópa í samfélaginu. Að rjúfa einangrun sem oft vill verða þegar menn ganga ekki lengur heilir til skógar vegna sjúkdóms, fötlunar eða öldrunar.

Kiwanis, Soroptimista félagar, Félag aldraðra Húsavík og nágrenni, fyrirtæki og einstaklingar lagt af mörkum fé og vinnu. 13 milljóna framkvæmd er að baki, fjármögnun er langt komin og við vonumst til að geta lokið því sem á vantar á næsta ári.

Áður en lengra er haldið er vert að skoða nokkur þeirra markmiða sem sett voru árið 1998, áður en framkvæmdir hófust:

Að skapa vettvang fyrir félagsleg tengsl milli hópa í samfélaginu.

Að gera öldruðum, sjúkum og fötluðum kleift að njóta útivistar í auknum mæli og taka þátt í léttum garðyrkjustörfum.

Að skapa fjölbreytni í sjúkra- og

Félagsleg samskipti milli allra hópa samfélagsins eru þroskandi og gefandi. Við eigum öll okkar lífssögu og þurfum öll á því að halda að sagt sé eitthvað fallett við okkur.

iðjuþjálfun, m.a. fyrir börn.

Höfuðmarkmið Garðshorns er að efla félagsleg tengsl, hrista saman hópa í samfélaginu. Að rjúfa einangrun sem oft vill verða þegar menn ganga ekki lengur heilir til skógar vegna sjúkdóms, fötlunar eða öldrunar.

Félagsleg samskipti tilheyra grunnþörfum okkar, við þurfum

*Sigríður Jónsdóttir
hjúkrunarfræðingur og formaður
nefndar um Garðshorn.*

Kvartettinn Út í vorið að syngja fyrir hátíðargesti. Auk þeirra söng Stúlknakór Húsavíkur, Sólseturskórinn og fluttu voru nokkur lög af disknum Í fadmi þínum. Málverk Elsu Þorvaldsdóttur í gluggum tengingangs og ljóðin í blómabeðinu auðga andann.

jafnmikið á þeim að halda eins og að borða og sofa. Ef við ræktum þau ekki þá er hættan á einangrun fyrir hendi og systir einangrunar er kvíði, óöryggi og lélegt sjálfsmat sem getur leitt til depurðar eða þunglyndis. Það hversu vel hefur tekist til má þakka góðri hönnun Hilmars Dúa Björgvinssonar og Per Langsøe Cristensen sem byggðist meðal annars á ráðgjöf Agnars Kára Sævarssonar. Hann leiðbeindi um halla og breidd á stígum sem allir eru upphitadír, blómabeð er í vinnuhæð þannig að þeir sem bundnir eru hjólastól geta sinnt blómunum og notið ljóðlistarinnar í leiðinni. Í næsta áfanga

verður sett rafdrifin hurð við skábrautina út í Garðshorn. Í hana verður ljóð Huldu, „Gefðu mér, jörð“ grópað. Aðgengi í Garðshorn er á fjórum stöðum. Fyrir fatlaða er auðveldast að koma frá götu sem heitir Sólbrekka, hún endar við göngustígana í Garðshorn. Vonandi eignumst við einhvern tíman „skutlu“ til að nota til ferðalaga um Garðshorn. Það gæfi nýja vídd, því auðvelt væri að fara úr Garðshorni í bæjarferð á „skutlunni.“

Samskiptin við Agnar Kára hafa verið afar lærdómsrík og ánægjuleg. Ég minnst þess, þegar ég sagði við hann að það væri skemmtileg tilviljun að opna Garðshorn einmitt á ári sem tileinkað væri fötludum: „Nei, er ár fatlaðra, ég hef ekki leitt hugann að því, ég hef svo mikið að gera að ég gleymi stundum að ég - telst til fatlaðra.“ Þeir sem eru sjúkir eða fatlaðir eru oft á tíðum heilbrigðastir allra.

Við getum öll lært af Agnari Kára, að líta jákvæðum augum á lífið og tilveruna. Að rækta það jákvæða sem við höfum en ekki stöðugt að beina sjónum að neikvæðum staðreyndum sem verður ekki breytt. Þá munu hæfileikarnir sem við búum yfir fá að njóta sín út í ystu æsar. Fortíðin er þá ekki lengur við stjórnvöllinn, heldur er hún einungis hluti af því sem einstaklingurinn getur orðið í framtíðinni.

Möguleikar Garðshorns eru óteljandi. Næsta skref er að koma á samstarfi milli ólíkra hópa í samfélaginu til að móta notkunarmöguleika. Hugmyndir, áhugi, vinnugleði og félagsleg samstaða geta gert kraftaverk, eins og tilurð Garðshorns sannar.

Það er von mín að þegar þú, lesandi góður, kemur til Húsavíkur, þá leggir þú leið þína í Garðshorn.

*Sigríður Jónsdóttir
hjúkrunarfræðingur og
formaður nefndar um Garðshorn.*

Bifreiðastyrkir hreyfihamlaðra

Þegar fjárlög fyrir árið 2004 voru kynnt nú í haust kom fram að stefnt væri að því að ná fram sparnaði er varðaði bifreiðastyrki til hreyfihamlaðra. Sá sparnaður átti að nást með því að lengja þann tíma sem liði milli styrkveitinga úr fjórum árum í sex ár. Talað var um að útgjöld til þessa málaflokks hefðu aukist mikið eða úr 150 milljónum í 500 milljónir kr. á þessu ári og því þyrfti að ná fram sparnaði.

Er þetta rétta leiðin, að lengja tímenn og láta styrkþegana, sem í flestum tilfellum hafa ekki mjög háar tekjur, borga hærri mismun þegar kemur að endurnýjun bifreiðarinnar? Að mínu mati er þetta alger fyrirláttur. Það kom best í ljós þegar var farið að skoða tölur um kostnað nánar.

Þá kom í ljós að ástæða þess að svo mikil hækkun hafði orðið mátti að stórum hluta rekja til þess að orðalagi við einn flokk styrkjanna hafði verið breytt lítillega þegar ný reglugerð nr. 752/2002 um bifreiðastyrkina tók gildi í október árið 2002. Áður fengu þeir sem voru að kaupa sinn fyrsta bíl 500 þúsund kr. í styrk, en þetta er nýr flokkur styrkja sem fyrst var úthlutað árið 2000.

Með nýju reglugerðinni frá því í október árið 2002 var þessi styrkur hins vegar látinn ná til þeirra sem voru að sækja um styrk í fyrsta skipti. Þannig breyttist kostnaðurinn við þennan lið úr 4 milljónum árið 2002 í 288 milljónir árið 2003. Það er því ljóst að þarna hafa allmargir séð tækifæri, þegar kom að endurnýjun á bifreið viðkomandi.

Það er þó ljóst að annar þáttur

Bergur Þorri Benjamínsson.

Er þetta rétta leiðin, að lengja tímenn og láta styrkþegana, sem í flestum tilfellum hafa ekki mjög háar tekjur, borga hærri mismun þegar kemur að endurnýjun bifreiðarinnar?

vegur líka þungt í þessu sambandi. Sú upphæð sem flestir fá í svokallaðan lægri styrk er einungis 250 þúsund kr. Það má því áætla að allmargir hafa ekki tekið þennan styrk vegna þess hversu lágur hann er og að viðkomandi má ekki selja sína bifreið fyrir en eftir fjögur ár ef hann þiggur styrkinn. Að framangreindu má því áætla að það sé nauðsynlegt að hækka lægri styrkinn, eigi hann að koma að einhverju gagni. Í Svíþjóð er lægsti styrkur 600 þúsund krónur.

Aldur þeirra sem geta fengið bif-

reiðastyrk er að mínu mati of hár hér, en þeir sem eru yngri en 75 ára gátu fengið styrk skv. nýju reglugerðinni, en henni var breytt í febrúar 2003 og þá voru aldursmörk umsækjanda um bifreiðastyrk alveg felld út. Svo vitnað sé til Svíþjóðar aftur þá er þetta sama aldursmark 65 ár. Það er mín skoðun að það hafi ekki átt að hækka aldursmarkið úr 70 árum í 75 og fella það síðan alveg út enda sé endurnýjunarþörf hjá þessum aldurshópi allt önnur og hægari heldur en hjá þeim sem yngri eru. Eru menn að öllu jöfnu hættir vinnu og keyra því mun minna en áður.

Þegar rætt er um þessi útgjöld er mjög mikilvægt að menn skoði hlutina í nokkuð víðu samhengi. Þegar einstaklingur kaupir nýjan bíl fer stór hluti af kaupverði bifreiðarinnar aftur til ríkisins í formi vörugjalda og virðisaukaskatts. Það má gefa sér að kaupir menn meðalstóran fólksbíl fyrir um 2,4 til 2,5 milljónir fari að minnsta kosti 1 milljón kr. beint til ríkisins aftur. Ríkið hefur mjög miklar tekjur af bifreiðum og er því ekki óeðlilegt að hugsað sé

Aðrar upphæðir hafa einnig haldist lítið breyttar á meðan almennt verðlag hefur hækkað. Upphæðir allra styrkja eru því minna virði heldur en áður sem aftur þýðir meiri álögur á þá sem njóta styrkjanna.

hvort þessar tekjur minnki ekki ef hreyfihamlaðir verði að endurnýja sína bíla með lengra millibili. Því má heldur ekki gleyma að bíllinn er eitt aðalhljálpartæki þeirra sem eru mikið hreyfihamlaðir. Flestir sem eru fatlaðir keyra þar af leiðandi mjög mikið og er algerlega ótækt að ætlast til að þeir verði á meira eignum og þar af leiðandi óáreiðanlegri bílum.

Upphæðir þær sem hreyfihamlaðir fá í styrk hafa haldist óbreyttar nú í nokkuð mörg ár. Sem dæmi um þetta má nefna að árið 1996 var styrkur til þeirra sem notuðu hjólastól 700 þús-

und kr. og var hann veittur á þriggja ára fresti. Þessi upphæð var síðan hækkuð árið 2000 í eina milljón kr. en um leið veitt á fjögurra ára fresti. Aðrar upphæðir hafa einnig haldist lítið breyttar á meðan almennt verðlag hefur hækkað. Upphæðir allra styrkja eru því minna virði heldur en áður sem aftur þýðir meiri álögur á þá sem njóta styrkjanna.

Það er ekki ofsagt að þessi áform ríkisins séu undarleg og illa unnin, sérstaklega þegar haft er í huga að tryggingamálaráðherra skipaði nefnd árið 2001, sem fór yfir þessi mál og skilaði tillögum sama ár. Var það síðan að samkomulagi að farið yrði nokkurs konar bil beggja í þessu sambandi. Það er því mikilvægt að farið verði vel yfir þetta mál á næstunni og það skoðað vel og vandlega og í samráði við þá sem eiga þar hagsmuni, en ekki einungis í tengslum við gerð fjárlaga.

*Bergur Þorri Benjamínsson.
Höfundur er nemi í viðskiptafræði við Háskólann á Akureyri og er bundinn hjólastól eftir slys.*

Pökkum eftirtöldum fyrirtækjum veittan stuðning

Húsavík

Fiskiðjusamlag Húsavíkur hf
Garðarsbraut 14
Langanes hf, útgerð
Skólagarði 6
Húsavíkurbær
Ketilsbraut 9
Bókasafnið á Húsavík
Stóragarði 17
Skóbúð Húsavíkur
Garðarsbraut 13
Hvammur, heimili aldraðra
Vallholtsvegi 15
Alli Geira hf
Garðarsbraut 50

Laugar

Ferðaþjónustan

Narfastöðum ehf
Narfastöðum

Kópasker

Öxarfjarðarhreppur
Bakkagötu 10
Silfurstjarnan hf
Núpsmýri

Raufarhöfn

Önundur ehf.
Aðalbraut 41a

Þórshöfn

Þórshafnarhreppur
Langanesvegi 2

Haki ehf
Langanesvegi 29

Vopnafjörður

Bílar og vélar ehf
Hafnarbyggð 14a
Mjólkursamlag Vopnfirðinga hf
Hafnarbyggð 6
Vopnafjarðarhreppur
Hamrahlíð 15

Egilsstaðir

Jón Hliðdal ehf
Reynivöllum 3
Birkitré sf
Lyngási 12
Verkfræðistofa Austurlands ehf
Selási 15
Bókás ehf

Koltröð 4

Hraðbúð ESSO www.khb.is
Kaupvangi 6
Trésmiðja Guðna
Þórarinssonar
Másseli
Hitaveita Egilsstaða og Fella
Einhleypingi 1

Seyðisfjörður

Bókaverslun Ara Bogasonar og
Eiríks Sigurðssonar sf
Austurvegi 23

Mjólfjörður

Mjólfjarðarhreppur
Brekku

Jólafiðrildið

Sagan er byggð að hluta til á reynslu höfundar, þegar skrautfiðrildi úr eldiviðarkassa í herbergi hans í Salzburg í Austurríki veturinn 1968 - 1969 hóf sig á loft á dimmri vetrarnótt og vakti hann með andfælum.

Pétur var 7 ára gamall, hann var mikið veikur og jólin alveg að koma og kominn aðfangadagur. Hann lá í rúminu sína undir hlýrri sænginni og úti í horni snarkaði í spýtunum sem brunnu í ofninum og héldu herberginu heitu. Við hliðina á ofninum var kassi með spýtnakubbum sem pabbi eða mamma bættu í eldinn svo eldurinn gæti logað áfram og haldið herberginu hlýju í köldum jólamánuðinum. Pétur hafði meira að segja hjálpað pabba sínum um haustið þegar hann fór út í skóg til að höggva tré í eldivið, sem síðan

voru söguð og höggvin í kubba og svo þurrkuð úti í geymslu til að hita upp húsið um veturinn. Hann fór oft einn út í geymsluna til að ná í spýtur til að brenna í ofninum. En einmitt núna á sjálfum jólunum var hann svo veikur að hann gat ekkert gert nema að liggja í rúminu. Jólin ætluðu bara að fara fram hjá honum í þetta sinn.

Þegar klukkurnar í kirkjunni í bænum hans hringdu inn jólin klukkan sex þá fannst honum klukknahljómurinn frekar óþægilegur og minnti hann á að hann gat

ekki tekið þátt í jólagleðinni með systur sínum, bróður og foreldrum. Búið var að skreyta herbergið hans og setja upp lítið fallett jólatré á borðið við hliðina á rúminu hans, en allt kom fyrir ekki, jólin voru víðs fjarri í huga hans og hann fann til í höfðinu og maganum. Svo sveið hann svo mikið í augun að hann hafði ekkert gaman af að horfa á fallega jólatré sitt. Jólapakkana sína, sem hann hafði alltaf verið svo ópolinmóður að opna, hafði hann núna engan áhuga á að skoða. Matarlystin var engin og hann snerti

ekki fína jólamatinn sem pabbi hans færði honum og það var sama hvaða saga honum var sögð hann kom engum matarbita niður.

Mamma hans og pabbi ræddu um að kannski myndi hann frískast það mikið um nóttina ef hann svæfi vel að hann gæti þá borðað jólamatinn og tekið upp pakkana sína daginn eftir. Mamma sat við rúmið hans og söng fyrir hann Bjart er yfir Bethlehem, og það síðasta sem hann heyrði mömmu sína raula áður en hann sofnaði var „Barni gjafir báru þeir. Blítt þá englar sungu.“ Mamma hans tók tvær spýtur, bætti þeim á ofninn og skildi ljós eftir logandi á jólastjörnunni í glugganum. Hún lét hurðina vera hálfopna svo hún heyrði ef Pétur litli sofnaði. En nú var Pétur farinn að ferðast um draumheima. Honum fannst hann fljúga um loftið með mörgum litlum englum sem voru að leita að jólnum með Pétri. Þeir flugu yfir fjöll og sjó, yfir mörg lönd og allt í einu sá hann lítið hús og í einum glugga

þess hékk svo falleg jólastjarna og einn engillinn flaug hring eftir hring í kring um stjörnunna og Pétri fannst hann syngja: „Stjarnan fín, jólin þín, stjarnan fín, jólin þín,“ aftur og aftur. Honum heyrðist vera mikill hvinur í vængjum englanna, svo mikill hvinur að hann vaknaði. Það fyrsta sem hann sá var logandi jólastjarnan í glugganum og hann sá greinilega að eitthvað flaug í kring um ljósið og inn í ljósið. Hann kallaði hátt „mamma, mamma.“ Þegar mamma hans kom hlaupandi til hans þá heyrði hún Pétur segja „mamma, mamma, sjáðu engilinn sem er hjá stjörnunni og er að koma með jólin til mín.“ Mamma hans sá líka eitthvað sem flaug aftur og aftur í ljósið á jólastjörnunni, en þegar hún kveikti loftljósið sáu þau Pétur undurfallegt, stórt skrautfiðrildi sem reyndi að fljúga aftur og aftur í ljósið. Fiðrildið hafði áður verið lítil lirfa sem var lokuð inni í svartri púpu í einu trjána sem Pétur og pabbi hans höfðu náð í út í skóginn

um haustið. Nú hafði hitinn í kassanum við ofninn sagt við litla orminn: „Nú er farið að hlýna og þess vegna átt þú að breytast í fiðrildi svo þú getir flögrað á milli blómanna og glatt börnin með fallegu litunum þínum.“ „Mamma þetta er jólafiðrildið mitt og nú eru jólin mín komin“ hrópaði Pétur. Nú var Pétur orðinn miklu hressari og honum var að batna. Pétur fékk svo hjálp við að búa út sykurvökva sem firildið gæti drukkið og að koma fyrir trjábút með stórri holu sem það gæti átt heima í. Þegar vorið kom trítlaði Pétur út í skóginn með fiðrildið í kassa. Pétur gaf svo fiðrildinu frelsi og þegar það flaug upp í loftið kallaði hann á eftir því: „Takk jólafiðrildi, þú gafst mér jólin.“

Jón Hlöðver Áskelsson.

Pökkum eftirtöldum fyrirtækjum veittan stuðning

Reyðarfjörður

Verkalýðsfélag Reyðarfjarðar
Brekkgötu 9

Neskaupstaður

Brynjar Júlíusson hf
Hafnarbraut 15

Fáskrúðsfjörður

Fáskrúðsfjarðarkirkja
Loðnuvinnslan hf,
Skólavegi 59

Breiðdalsvík

Héraðsdýralæknir
Austurlandsumdæmis syðra
Ásvegi 31

Höfn

Skinney - Þinganes
Krossey
Bókhaldsstofan ehf
Krosseyjarvegi 17
Sveitafélagið Hornafjörður
Hafnarbraut 27
Sambýlið Hólabrekka
Hólabrekku
Sigurður Ólafsson ehf
Hlíðartúni 21
Ferðaþjónusta bænda
Stafafelli
Lóni

Selfoss

Verkfræðistofa Guðjóns
Austurvegi 44
Lífeyrissjóður
verkalýðsfélagsins á

Suðurlandi
Austurvegi 38
Mjólkurbú Flóamanna
Austurvegi 65
Kælivélaþjónustan ehf
Eyrarvegi 32
Byggingarfélagið
Árborg ehf
Bankavegi 5
Prentsmiðja
Suðurlands ehf
Eyravegi 21
Fossraf ehf
Eyravegi 3
Fossvélar hf
Hrísmýri 4
Set ehf, plastiðnaður
Eyravegi 41
Verslunin Hornið ehf
Tryggvagötu 40
Selfossveitur bs
Austurvegi 67

Ingólfur, verslun
Austurvegi 34
Verkfræðistofa
Suðurlands ehf
Austurvegi 3-5
Flúðasveppir
Hrunamannahreppi
Dýralænaþjónusta
Suðurlands sími 482-3060
Stuðlum
Jeppasmíðjan ehf
Ljónsstöðum
Básinn, veitingastaður
Efstalandi
Hraungerðishreppur
Þingborg
Villingaholtshreppur
Mjósyndi
Nesey ehf
Suðurbraut 7
Gnúpverjahreppi

Pökkum eftirtöldum fyrirtækjum veittan stuðning

Hveragerði

Heilsugæslustöðin
Hveragerði
Breiðumörk 25b
Dvalarheimilið Ás
Hverahlíð 20
Litla kaffistofan
Svinhrauni
Heilsustofnun NLFÍ
Grænumörk 10
Hveragerðisbær
Hverahlíð 24

Þorlákshöfn

Fiskmark ehf
Hafnarskeiði 21
Fagus ehf
Unubakka 18-20
Frostfiskur ehf
Hafnarskeiði 6

Stokkseyri

Hólmaröst ehf
Hafnargötu 9

Flúðir

Ferðaþjónustan Syðra
Langholti
Íslenskt grænmeti ehf
Melum
Kvenfélag
Hrunamannahrepps
Auðsholti

Hella

Vörufell ehf
við Suðurlandsveg

Hvolsvöllur

Fylkir, vörubílstjórafélag
Eystri-Torfastöðum 1

Vík

Byggingafélagið Klakkur ehf
Smíðjuvegi 9

Kirkjubæjarklaustur

Tjaldstæðið Kirkjubæ 2
Vestur Skaftafellssýslu
Kirkjubæjarskóli
Klausturvegi 4
Héraðsbókasafnið Kirkjubæjar-
klaustri
Klausturvegi 4

Vestmannaeyjar

Straumur
Flötum 22
Vélaverkstæðið Þór ehf
Norðursundi 9
Frár ehf
Hásteinsvegi 49
Eyjasýn ehf

Strandvegi 47

Ós ehf
Illugagötu 44
Reynistaður ehf
Vesturvegi 10
Bessi hf
Sóleyjargötu 8
Huginn ehf
Hrauntúni 48
Ísfélag Vestmannaeyja hf
Strandvegi 28
Vestmannaeyjabær
Ráðhúsinu
Karl Kristmanns,
umboðs- og heildverslun
Ofanleitisvegi 15-19

**Sjálfsbjörg Isf. óskar
félagsmönnum sínum og
öllum landsmönnum
gleðilegra jóla og
farsæls komandi árs.**

Vinningar fyrir rétta lausn á jólamyndagátu

Fimm vinningar verða veittir fyrir rétta lausn á jólamyndagátunni. Að þessu sinni er um að ræða poka utan um GSM-síma til að hengja um háls eða í belti, merkta Sjálfsbjörg, landssambandi fatlaðra. Lausnir sendist til Sjálfsbjargar, Isf. Há-túni 12, 105 Reykjavík. Merkið umslagið „Myndagáta.“ Skilafrestur er til 15. febrúar 2004.

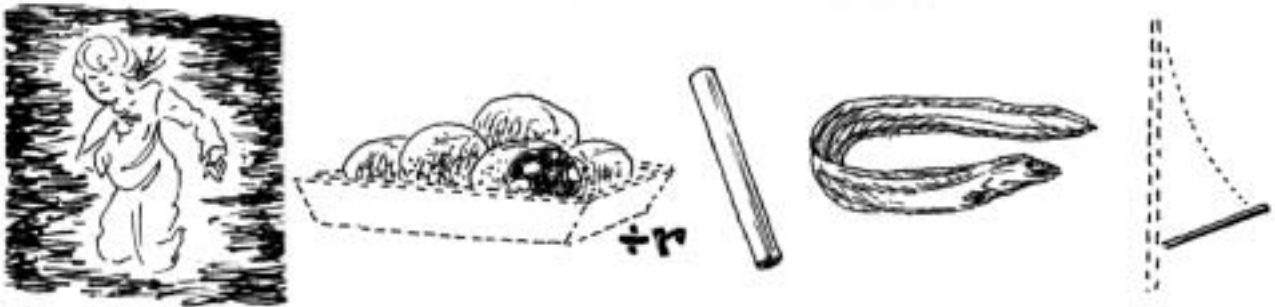
Verðlaun fyrir lausn á krossgátu síðasta tölublaðs eru fimm reiknivélar með klukku, dagatali og

vekjara merkt Sjálfsbjörg, landsambandi fatlaðra. Þær verða sendur vinningshöfum, sem eru: Árni B. Guðmundsson, Suðurgötu 88, 220 Hafnarfjörður; Gunnhildur Hjartardóttir, Vestursíðu 20 íb. 102, 603 Akureyri; Helga Sigurðardóttir, E-Torfast. I, 861 Hvolsvöllur; Stefán Ólafsson, Holtsgötu 21, 101 Reykjavík og Gunnar Valdemarsson, Torfnesi Hlíf I, 400 Ísafjörður. Lausnátunnar var: „Sólin í suðrinu ljómar.“

www.sjalfsbjorg.is

Jólamyndagáta

ATH! ekki er gerður greinarmunur á á a og á.

Gle iley jól

Dregið 31. desember

í jólahappdrættinu!

GIRO-SEILL A
1.100,-
Fjárhættis með stöð breyta

SKULDF. FÆRSLUBEINI ER A BAKHLI. 1.100,-

SPV
Sportskiðar
veðjara

SKULDF. FÆRSLUBEINI ER A BAKHLI. 1.100,-

SKULDF. FÆRSLUBEINI ER A BAKHLI. 1.100,-

ORG
FATLAÐRA
DRÆTTI
Kl.: 570269-2169

FÆRSLUSKJAL GJALDKERA

ATV
Skeifan 17
108 Reykjavík
Sími: 550 4000
www.atv.is
sala@atv.is

LIÐUNUMER

Ingvar Helgason hf.
Sævarhóstiða 2
525 8000
www.ih.is
ih@ih.is

3-6. 4 stk. Lifebook E4010
frá Fujitsu Siemens
hver að verðmæti kr. 219.700,
heildarverðmæti kr. 878.800.

Kringlan
FRÁ 100 HIRÐIN 1188

31-119.
89 vörutæktir frá Kringlunni
hver að verðmæti kr. 40.000,
Heildarverðmæti kr. 3.560.000,-

1-2. 2 stk Subaru Impreza Gx 2.0
125 hó hvor á kr. 2.280.000,-
heildarverðmæti kr. 4.560.000,-

Happdrætti Sjálfhjargar hefur í meira en 20 ár verið mikilvægasta fjárfundunarleið samtakanna en þau eru haldin trúsvær snum á ári í samartvryjun og um júl.

Sjálfshjörg, landsamband fatlaðra, hefur nú starfað í 44 ár að marknaði stou, sem er að fatlaðir njóti jafnréttis við ófatlaða á öllum mótum þjóðfélisins. Samtökun leggja áherslu á að skapa hreyfingarmilauða félka skilyrði til sjálfsstærðs lífs með eðlilegri búsetu og félagslegri þjónustu eftir þörfum hvers og eins.

Margt hefur áunnin á þessum tíma og hefur fjárfunduningur almennings í landinu gert það ótunga starr Sjálfshjargar mögulegt.

7-30.
24 ferðarvinningar með
leiguflugi frá Úrval-Útsýn
hver að verðmæti
000,-
verðmæti

ÚRVAL-ÚTSÝN

Heildarvöldi útgefna miða er 70.000 stk.
Dregið verður 31. desember 2003
Fjöldi vinninga 119
Upplýsingasími Happaðrættisins er: 5953533

Hægt er að greiða miðum með
Hringi

